

رابطه نام شخصی افراد با حرمت خود و خودپنداره آن‌ها

محمدعلی مظاهری^{1*}، قیصر ملکی² و عباس ذبیح‌زاده²

دریافت مقاله: 89/12/18 دریافت نسخه نهایی: 91/6/20 پذیرش مقاله: 91/6/21

چکیده

هدف: هدف از انجام این مطالعه تعیین رابطه احتمالی نام شخصی افراد با حرمت خود و خودپنداره آن‌ها بوده است. **روش:** روش مطالعه مقطعی و جامعه پژوهشی این مطالعه کلیه دانشجویان در سه دانشگاه دولتی تهران، علامه طباطبایی و شهید بهشتی در شهر تهران (به تعداد تقریبی 60000 دانشجو) بود. از میان آن‌ها 404 نفر (224 مرد، 180 زن) از دانشجویان به شیوه نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند و به یک پرسشنامه محقق‌ساخته پیرامون نظرات و احساسشان نسبت به نام شخصی خود و همچنین مقیاس حرمت‌خود روزنبرگ (1965) و مقیاس خودپنداره ساراسوات (1984) پاسخ دادند. داده‌ها به وسیله آزمون تی استودنت و تحلیل واریانس یک‌راهه مورد تحلیل قرار گرفت. **یافته‌ها:** نتایج حاکی از آن بود که نمرات افراد تک‌اسمی در مقیاس حرمت‌خود و خودپنداره نسبت به آن‌هایی که در خانواده و توسط دوستان و همسالان با دو یا چند نام مورد خطاب قرار می‌گیرند، به‌طور معناداری بالاتر است. به‌علاوه افرادی که احساس خوشایندی نسبت به نام خود داشتند و آن‌هایی که نام خود را هم‌سنخ با خود و خانواده خویش می‌دانستند، نسبت به گروه مقابل خود، در مقیاس حرمت‌خود و خودپنداره نمرات بالاتری کسب کردند. **نتیجه‌گیری:** به‌نظر می‌رسد که نام شخصی هر فرد به‌عنوان جلوه بیرونی حرمت خود و خودپنداره او در حکم لباس اجتماعی و یکی از ابعاد پرارجاع در زندگی هر انسانی، با کیفیت حرمت‌خود و خودپنداره افراد رابطه دارد. نتایج این مطالعه پیامدهای عمیق و گسترده انتخاب نام برای فرزندان توسط والدین را برجسته می‌سازد.

کلیدواژه‌ها: حرمت‌خود، خودپنداره، نام شخصی.

Email: Mazaheri45@gmail.com

* نویسنده مسئول، دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

² کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی کودک و نوجوان، دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه

ترادف واژگان خودپنداره¹ و حرمت خود² در ادبیات پژوهش کاملاً ملموس است، لیکن مهم است به یاد بسپاریم که تمایزهایی ساختاری و مفهومی بین این دو واژه وجود دارد. خودپنداره به انتساب توصیف‌ها و برچسب‌های فرد به خود اشاره دارد و غالباً با خصیصه‌های جسمانی، ویژگی‌های رفتاری و کیفیت‌های هیجانی مرتبط است. درمقابل حرمت خود به چگونگی ادراک و ارزیابی فرد از خود در بافت تجربه‌های محیطی‌اش اطلاق می‌شود (پاتریک، چانگ و رانسدل، 2008). وجه تمایز خودپنداره از حرمت خود، عبارت از احساس‌ها و قضاوت‌های کیفی فرد در توصیف‌هایی است که از خود ارائه می‌دهد. خودپنداره ماهیتی روان‌شناختی دارد و شامل احساس‌ها، ارزیابی‌ها، نگرش‌ها و همچنین توصیف‌های افراد از خود است. خودپنداره از یک‌سو به لحاظ بیرونی با خصائص شخصیتی و رفتاری افراد و از سوی دیگر به لحاظ درونی از طریق چگونگی احساس افراد از خود و جهان اطرافشان و در ارتباط با دیگران مشخص می‌شود (رین و کانینگام، 2008). همچنین پژوهش‌ها نشان می‌دهد که خودپنداره، شناخت اجتماعی، پیشرفت-تحصیلی و نگرش افراد نسبت به مدرسه را نظم می‌بخشد (کوبال، 2001).

تصویر بدنی به‌عنوان بعد مهمی از خودپنداره افراد، بازنمایی درونی ظاهر بیرونی فرد است که این بازنمایی، ابعاد جسمی و ادراکی و نگرش نسبت به آن‌ها را دربرمی‌گیرد (بروزکوسکی و بایر، 2005). ابعاد اصلی این نگرش‌ها شامل مؤلفه‌های ارزیابی (نارضایتی از بدن)، سرمایه‌گذاری (طرحواره‌های «خود» ظاهری و اهمیت ظاهر ایده‌آل درون‌سازی‌شده) و عواطف است (ساندستورم و جردن، 2008؛ والکر و برایت، 2009). تصویر بدنی شامل ادراک‌ها و نگرش‌هایی از خود در ارتباط با بدن است و با حرمت خود، اعتماد بین‌فردی، الگوهای خوردن و فعالیت‌های جسمی، تجربه‌های جنسی و ثبات هیجانی ارتباط دارد (جینای، نورمن، زابینسکی، کافاس و پاتریک، 2007). در بین بزرگسالان، رضایت از تصویر بدنی با تعاملات بین‌فردی کمال‌یافته، شادکامی کلی در زندگی، انتخاب رژیم غذایی سالم و عملکرد جسمی مناسب، افزایش لذت جنسی و فراوانی فعالیت‌های جسمانی، رابطه دارد. در مقابل، نارضایی از شکل و وزن بدنی در بین جوانان با ازدیاد بیماری‌های روان‌شناختی از اختلال‌های خوردن گرفته تا اختلال افسردگی اساسی مرتبط است. اما عمده‌ترین تأثیری که نارضایتی از تصویر بدنی بر بهزیستی و کارکرد روان‌شناختی افراد می‌گذارد، در زمینه حرمت خود است. در این راستا پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که بین حرمت خود و نارضایتی از تصویر بدنی یک رابطه معکوس برقرار است (چوی، کیم، جی‌هیون، وانگ، مای‌هیونگ و هپنر، 2010؛ نگوان و باگنا، 2011؛ میرزا، دیویس

1. self concept

2. self esteem

رابطه نام شخصی افراد با حرمت خود و خودپنداره آن‌ها

و یانوسکی، 2005، مارخام، تامسون و بولینگ، 2005). اهمیت این حوزه در دهه‌های اخیر بسیار چشمگیرتر شده و عواقب ناگوار احتمالی ناشی از آن بسیاری از پژوهشگران را به تکاپو در زمینه سنجش این نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها واداشته است. از سوی دیگر بیشتر پژوهش‌هایی که عوامل مؤثر در شکل‌گیری و تداوم نگرانی درباره تصویر بدنی و نارضایتی از آن را مطالعه کرده‌اند به ارزش‌های اجتماعی- فرهنگی به‌عنوان یک عامل مهم و تعیین‌کننده توجه داشته‌اند (بلاورز، لاکستون، گریدی-فلسر و داو، 2003). بنابراین باتوجه به این‌که بافت فرهنگی هر جامعه ارزش‌های خاص خود را می‌پروراند و بر آن‌ها تاکید می‌کند توجه به عوامل و شرایط این‌گونه نگرانی‌ها و پیامدهای آن در بافت فرهنگی جامعه ایران و به‌ویژه در میان قشری از افراد جامعه که بیشتر مستعد این‌گونه نگرش‌ها و رفتارها هستند، ضروری به نظر می‌رسد (پاتریک و همکاران، 2008).

با توجه به این‌که نام افراد به‌عنوان یکی از پرارجاع‌ترین ویژگی‌های انسان‌ها با خود جسمانی هر فردی درهم تنیده است، بعضی از مطالعات به بررسی تأثیر نام افراد بر جنبه‌های مختلف زندگی پرداخته‌اند. شواهد بسیاری وجود دارد مبنی بر این‌که روابط بین‌فردی از طریق کلیشه‌های مبتنی بر ویژگی‌های جسمانی قابل‌مشاهده (آلپورت و پستمن، 1947)، عضویت در گروه‌های قومی و ملیتی خاص (کتز و بردلی، 1933) و حتی از طریق کنیه و نام خانوادگی فرد که به‌طور کلیشه‌ای با گروه‌های قومیتی خاص مرتبط است (رازران، 1950)، تحت تأثیر قرار می‌گیرد. علاوه براین، اسپنفلد (1942)، شواهدی نسبتاً همسان با یافته‌های فوق مبنی بر کلیشه‌های مربوط به نام کوچک را در بین دانش‌آموزان آمریکایی گزارش کرده است. مطالعات صورت‌گرفته پیرامون محبوبیت اجتماعی، گستره‌ای از خصیصه‌های شخصی مرتبط با محبوبیت و مقبولیت اجتماعی را به تصویر کشیده‌اند. در مطالعه مک‌دیوید و هراری (1966) نشان داده شد که محبوبیت اجتماعی قویاً با ارزش‌گذاری نام کوچک آن‌چنان که توسط گروه همسالان درجه بندی شده بود ارتباط دارد و جالب‌تر آن‌که وقتی از اعضای گروه دیگری که حتی با فرد مورد نظر آشنایی نداشتند خواسته شد به ارزیابی مقبولیت اجتماعی نام اقدام نمایند، رابطه فوق ثابت ماند. بعضی از پژوهش‌های صورت‌گرفته بر تأثیر نام افراد بر روابط بین‌فردی آن‌ها و نحوه ادراک دیگران از آن‌ها تاکید کرده‌اند (مک‌دیوید و هراری، 1966، بوچانن و برونینگ، 1971؛ گاروود و مک‌دیوید، 1975).

چنین به‌نظر می‌رسد که یک‌سری تفکرات قالبی و عقاید کلیشه‌ای راجع به هر نام وجود دارد و چنین کلیشه‌هایی ممکن است در گرایش به اجتناب یا نزدیکی به افراد در روابط بین‌فردی بر اساس نام یا نام خانوادگی آن‌ها تأثیرگذار باشد (مک‌دیوید و هراری، 1966). مطالعات هراری و مک‌دیوید (1973) در زمینه تأثیر نام افراد بر عملکرد آموزشی آن‌ها گویای آن است که نام

کوچک دانش‌آموزان بر انتظارات معلمین از عملکرد تحصیلی آن‌ها تأثیرگذار است. نتایج چندین مطالعه نیز حاکی از آن است که چنین انتظاراتی از سوی معلمین بر خودپنداره و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است (گود و بروفی، 1973). این یافته‌ها از این فرضیه حمایت می‌کنند که دانش‌آموزانی که دارای نامی موردپسند از سوی معلمین خود هستند نسبت به آن‌هایی که نامشان از دیدگاه معلمین‌شان نامطلوب ارزیابی می‌گردد، ممکن است خودپنداره و عملکرد تحصیلی بالاتری داشته باشند. یافته‌های بعضی از مطالعات نیز حاکی از آن است که احساس افراد درباره نام کوچک‌شان بر سازگاری آن‌ها تأثیرگذار است (اسچونفلد، 1942). همچنین شواهدی وجود دارد که روابط بین‌فردی به نحو قابل‌ملاحظه‌ای تحت تأثیر کلیشه‌های مربوط به نام افراد قرار دارد (بوچانن و بروینگ، 1971). حتی پایگاه محبوبیت اجتماعی افراد نیز با مطلوبیت اجتماعی نام آن‌ها ارتباط دارد (مک‌دیوید و هراری، 1966). بدین ترتیب به‌نظر می‌رسد افراد شبیه به اشیاء از طریق برجسب‌هایی که بر آن‌ها زده می‌شود، مورد قضاوت قرار می‌گیرند. با توجه به پیشینه پژوهشی ذکر شده، و با توجه به این‌که بررسی مؤلفان حاکی از آن است که این موضوع تاکنون مورد توجه پژوهشگران داخلی قرار نگرفته است، هدف اصلی این مطالعه بررسی رابطه احتمالی نام افراد با حرمت‌خود و خودپنداره آن‌ها است. به‌عبارت‌دیگر در این مطالعه درصدد پاسخگویی به این سؤال بوده‌ایم که آیا بین نام شخصی افراد با نمره‌های حرمت‌خود و خودپنداره آن‌ها رابطه وجود دارد؟

روش

روش مطالعه مقطعی و جامعه کلیه دانشجویان سه دانشگاه دولتی تهران، علامه طباطبایی و شهید بهشتی شهر تهران به تعداد تقریبی 60000 دانشجو بود. از میان آن‌ها 404 نفر (224 مرد، 180 زن) از دانشجویان به شیوه نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شد.

ابزار پژوهش*

1. پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی. این پرسشنامه محقق‌ساخته شامل دو بخش است. در بخش نخست پرسش‌هایی در ارتباط با اطلاعات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان تطبیق سن، تأهل، مدرک تحصیلی و نظایر آن وجود دارد. پرسش‌های بخش دوم، درباره نام فرد است که این بخش خود شامل دو قسمت است. یکی این‌که آیا فرد را در خانه یا جمع دوستان با یک نام یا نام‌های متفاوت می‌شناسند و صدا می‌کنند و نیز این‌که آیا فرد تمایل به تغییر نام خود

* علاقه‌مندان می‌توانند جهت تهیه ابزارهای این پژوهش با نشانی الکترونیکی مؤلف مکاتبه کنند.

رابطه نام شخصی افراد با حرمت خود و خودپنداره آنها

دارد و تاکنون به طور عملی به اقدام نموده است یا خیر. قسمت دوم این پرسش‌ها شامل پنج سؤال است که نظرات پاسخ‌دهنده را در مورد احساس او نسبت به نام شخصی، واکنش اجتماعی نسبت به نام خود، تناسب و هماهنگی آن با شرایط شخصی و خانوادگی وی مورد توجه قرار داده است.

2. مقیاس حرمت خود روزنبرگ¹. مقیاس حرمت خود روزنبرگ مقیاسی ده سؤالی مبتنی بر روش خودگزارش‌دهی است که توسط روزنبرگ (1965) تهیه شده است و حرمت خود کلی یا بعد شناختی حرمت خود را می‌سنجد. پاسخ‌گوینده پس از خواندن جملات، موافقت یا مخالفت خود را با جمله‌ها از طریق انتخاب گزینه «موافقم» یا «مخالفم» ابراز می‌کند. نتایج پژوهش پالمن و آلیک (2000 به نقل از محمدی، 1383) ضریب اعتبار درونی این مقیاس را 0/84 و ضریب همبستگی بازآزمایی آن را در فاصله زمانی دو هفته 0/84 گزارش کرده است. همچنین در این پژوهش همبستگی حرمت خود روزنبرگ با ویژگی‌هایی چون افسردگی (0/59-) و مقیاس خودپنداره آشکار (0/41)، اضطراب (0/42) نشانگر روایی مناسب این ابزار است. محمدی (1383) شاخص‌های روان‌سنجی این مقیاس را در جامعه ایران بررسی کرده و اعتبار این مقیاس را از طریق روش آلفای کرونباخ، بازآزمایی و دونیمه کردن به ترتیب، 0/78، 0/69 و 0/68 گزارش کرده است. همچنین روایی همزمان این مقیاس نیز به دلیل وجود همبستگی مثبت معنادار بین این مقیاس و مقیاس حرمت خود کوپر اسمیت (0/61) و همبستگی منفی و معنادار آن با زیرمقیاس‌های اضطراب (0/43-) و افسردگی (0/54-) از فهرست تجدیدنظر شده 90 سؤالی بهداشت روانی² تأیید شده است. آلفای کرونباخ این مقیاس در مطالعه حاضر نیز 0/71 به دست آمد.

3. مقیاس خودپنداره ساراسوات³. این مقیاس توسط ساراسوات (1984) برای سنجش خودپنداره افراد ساخته شده و مشتمل بر 48 سؤال است که به اندازه‌گیری خودپنداره کلی فرد براساس شش بعد جسمی، اجتماعی، خلق و خو، آموزشی، اخلاقی و عقلانی می‌پردازد؛ نمره بالاتر در این مقیاس نماینده خودپنداره بالاتر است. ساراسوات پایایی این مقیاس را با روش آزمون-بازآزمون محاسبه نمود و برای نمره کل خودپنداره 0/91 و ضریب پایایی ابعاد گوناگون آن از 0/67 تا 0/88 متغیر بوده است و برای به دست آوردن روایی آن سؤال‌هایی انتخاب شد که بین متخصصان 80 درصد توافق وجود داشت. در مطالعه یارمحمدیان، مولوی و ایران‌پور (1382)

1. Rosenberg self esteem scale

2. SCL-90-R

3. Sarasuat self-concept questionnaire

ضریب آلفای کرونباخ برای پرسش‌های نسخه فارسی این مقیاس برابر با 0/84 گزارش شده و در مطالعه‌ی حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ برابر با 0/79 به‌دست آمده است.

یافته‌ها

این پژوهش در مورد 224 دانشجوی مرد با میانگین سنی 21 و انحراف‌استاندارد 2/31 و 180 دانشجوی زن با میانگین سنی 22 و انحراف استاندارد 2/53 انجام شد. سؤال‌هایی که شامل احساس افراد نسبت به نام‌شان بود و مبنای تحلیل داده‌ها قرار گرفت، به‌شرح زیر است:
سؤال 1. اگر می‌خواستید هم‌اکنون نامی برای خود انتخاب کنید، نام خود را چه می‌گذاشتید؟

جدول 1. نتایج آزمون t مقایسه میانگین حرمت‌خود و خودپنداره آزمودنی‌ها در سؤال 1

مقیاس	اسم خودش		اسم دیگر		آماره t
	(تعداد: 252)	انحراف	(تعداد: 152)	انحراف	
حرمت خود	18/64	1/40	18/19	1/75	2/80*
خودپنداره	172	13/99	166/7	17/54	3/37**
جسمانی	28/77	3/82	27/51	4/26	3/30**
اجتماعی	26/71	3/55	26/22	3/59	1/34
خلق	29/39	3/53	28/36	4/10	2/66**
آموزشی	28/07	3/89	27/03	5/33	2/25**
اخلاقی	31/40	3/64	30/09	4/22	3/29**
عقلانی	27/61	3/61	27/48	3/44	3/34

*P<0/05 ** P<0/01

طبق جدول 1 افرادی که نام دیگری غیر از نام خود را ترجیح دادند، نمره‌های پایین‌تری در حرمت‌خود و خودپنداره به‌جز در زیرمقیاس‌های عقلانی و اجتماعی کسب کردند.

رابطه نام شخصی افراد با حرمت خود و خودپنداره آنها

سؤال 2. آیا در خانه شما را با بیشتر از یک نام صدا می‌کنند؟

جدول 2. نتایج آزمون t مقایسه میانگین حرمت خود و خودپنداره آزمودنی‌ها در سؤال 2

مقیاس	بله (تعداد: 45)		خیر (تعداد: 359)		آماره t (درجه آزادی: 402)
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	
حرمت خود	17/97	1/63	18/53	1/54	2/28*
خودپنداره	164/6	13/14	170/7	15/79	2/46**
جسمانی	27/35	3/54	28/49	4/09	1/78
اجتماعی	26/68	3/23	26/50	3/61	0/317
خلق	27/93	3/75	29/14	3/77	2/03**
آموزشی	26/31	3/71	27/86	4/58	2/18*
اخلاقی	29/42	4/22	31/10	3/84	2/73**
عقلانی	29/97	3/76	27/63	3/51	1/17*

*P<0/05 **P<0/01

طبق جدول 2 افرادی که با چند نام در خانه مورد خطاب قرار می‌گیرند، نمره‌های پایین‌تری در حرمت خود و خودپنداره و زیرمقیاس‌های آن به جز زیرمقیاس جسمانی و اجتماعی کسب کردند.

جدول 3. نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه تفاوت نمره‌های حرمت خود و خودپنداره در پاسخ به سؤال 3

مقیاس	گزینه 1 (تعداد: 267)		گزینه 2 (تعداد: 97)		گزینه 3 (تعداد: 18)		گزینه 4 (تعداد: 22)		آماره F (درجه آزادی: 3)	توکی
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد		
حرمت خود	18/74	1/43	18/01	1/61	17/11	1/27	18/54	1/94	10/55	1>2و3و4**
خودپنداره	173/13	14/39	165/2	16/63	160/09	11/04	161/8	18/10	11/40	1>2و3و4**
جسمانی	29/01	3/81	27/52	3/95	25/94	3/90	26/27	5/29	8/27	1>2و3و4**
اجتماعی	26/91	3/62	25/96	3/35	25/61	1/97	25/13	4/13	3/83	N.S
خلقی	29/61	3/60	28/8	3/75	26/72	3/72	27/13	4/35	8/22	1>2و3و4**
آموزشی	28/03	4/20	27/03	4/78	26/50	3/38	27/36	5/21	1/66	N.S
اخلاقی	31/64	3/64	29/7	4/24	28/61	4/46	29	2/63	10/30	1>2و3و4**
عقلانی	27/92	3/42	26/74	3/82	27/55	2/59	27	3/92	2/80	1>2*

*P<0/05 **P<0/01

سؤال 3. چه احساسی در مورد نام خود دارید؟ الف. از اسم خودم خوشم می‌آید. ب. با اسم خودم مشکلی ندارم. ج. احساسات چندگانه، مبهم و متضادی نسبت به نامم دارم. د. ترجیح می‌دهم اسم دیگری داشته باشم.

جدول شماره 3 در رابطه با تحلیل واریانس سؤال 3 نشان می‌دهد افرادی که احساس بهتری نسبت به نام خود داشتند، از حرمت خود و خودپنداره مطلوب‌تری برخوردار بودند.

سؤال 4. من اسم خود را اسمی الف. بسیار مناسب می‌دانم. ب. مناسب می‌دانم. ج. معمولی می‌دانم. د. نامناسب می‌دانم.

جدول 4. نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه تفاوت نمره‌های حرمت‌خود و خودپنداره در پاسخ به سؤال 4

توکی (درجه آزادی: 3)	آماره F	گزینه 4 (تعداد: 11)		گزینه 3 (تعداد: 61)		گزینه 2 (تعداد: 125)		گزینه 1 (تعداد: 207)		مقیاس
		انحراف		انحراف		انحراف		انحراف		
		میانگین استاندارد	میانگین استاندارد	میانگین استاندارد	میانگین استاندارد	میانگین استاندارد	میانگین استاندارد			
1>3*	3/94	2/50	17/90	1/64	18/04	1/59	18/34	1/41	18/71	حرمت‌خود
1>2>3>4**	16/63	21/59	150/5	13/45	162/08	15/29	168/6	14/44	174	خودپنداره
1>2>3>4**	11/05	4/98	25/72	3/81	27/01	3/90	27/52	3/86	29/41	جسمانی
1>3و4 / 2>4**	5/72	4/84	35/54	2/95	25/67	3/31	26/30	3/68	27/07	اجتماعی
1>2و3و4 / 2>4**	12/52	4/53	25	3/65	27/40	3/67	28/73	3/55	29/86	خلقی
1>3و4 / 2>4**	4/52	6/93	24/36	4/10	26/37	4/32	27/92	4/47	28/15	آموزشی
1>3و4 / 2>3و4**	11/16	4/29	26/36	4/21	29/37	3/34	30/8	3/86	31/63	اخلاقی
N.S	2/80	5/22	25/54	3/19	27/03	3/57	27/32	3/47	27/97	عقلانی

*P<0/05 **P<0/01

طبق جدول 4 افرادی که نام خود را نام مناسب‌تری می‌دانند، از حرمت‌خود و خودپنداره مطلوب‌تری برخوردارند.

سؤال 5. کدام‌یک از گزینه‌های زیر در مورد نام شما درست است؟ الف. نام من باعث احترام اجتماعی و سربلندی من است. ب. نام من در شکل‌دادن و کیفیت روابطم با دیگران تأثیر مثبتی دارد. ج. نام من در روابطم با دیگران هیچ تأثیری ندارد. د. نام من در شکل‌دادن و کیفیت روابطم با دیگران تأثیر منفی دارد.

جدول 5. نتایج تحلیل واریانس یک طرفه تفاوت نمره‌های حرمت خود و خودپنداره در پاسخ به سؤال 5

توکی (درجه آزادی: 3)	آماره اف	گزینه 4 (تعداد: 11)		گزینه 3 (تعداد: 61)		گزینه 2 (تعداد: 125)		گزینه 1 (تعداد: 207)		مقیاس
		انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	
1>2و3و4**	6/26	1/01	17/44	1/55	18/23	1/62	18/45	1/37	18/97	حرمت خود
1>2>3و4**	19/94	21/23	153/5	14/20	165/3	15/43	170/5	13/36	178/3	خودپنداره
1>2و3و4/2>3**	16/33	4/70	25/8	3/73	27/16	3/93	28/36	3/77	30/47	جسمانی
1>3و4/2>4**	5/56	5/04	23/3	3/08	25/9	3/70	26/7	3/69	27/31	اجتماعی
2>4 و 3>4**	11/55	4/81	25/22	3/42	28/36	3/98	28/82	3/37	30/63	خلقی
1>3*	4/93	5/27	25/4	4/46	26/8	4/52	27/87	4/24	28/8	آموزشی
1>2و3و4**	8/37	2/87	28	3/6	30/17	4/38	30/90	3/19	32/35	اخلاقی
1>3و4**	4/47	4/89	25/6	3/40	26/76	3/65	27/75	3/13	28/71	عقلانی

*P<0/05 **P<0/01

در جدول 5 مشاهده می‌شود افرادی که معتقدند نامشان احترام و منزلت اجتماعی به‌بار نمی‌آورد و باعث تحقیر و سرافکندگی آنها می‌شود، حرمت خود و خودپنداره پایین‌تری دارند. سؤال 6. فکر می‌کنم اسم من با خودم آن طوری که اکنون هستم الف. همخوانی و سنخیت زیادی دارد. ب. همخوانی و سنخیت کمی دارد. ج. همخوانی و سنخیتی ندارد. د. کاملاً متضاد یکدیگرند.

جدول 6. نتایج تحلیل واریانس یک طرفه تفاوت نمره‌های حرمت خود و خودپنداره در پاسخ به سؤال 6

توکی (درجه آزادی: 3)	آماره اف	گزینه 4 (تعداد: 12)		گزینه 3 (تعداد: 24)		گزینه 2 (تعداد: 83)		گزینه 1 (تعداد: 285)		مقیاس
		انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	
1>2**	7/08	1/66	17/6	1/76	18/08	1/54	17/93	1/49	18/69	حرمت خود
1>2و3و4**	16/17	22/30	158/2	13/68	158/5	15/57	164/2	14/29	173/2	خودپنداره
1>2و4**	12/89	5/6	26/08	3/98	27/29	3/79	26/38	3/80	29/12	جسمانی
1>2**	5/84	5/26	24/6	3/22	25/37	3/37	25/54	3/48	26/9	اجتماعی
1>2و3و4**	10/6	5/6	26/41	3/59	26/29	3/82	28/10	3/51	29/61	خلقی
1>3**	4/46	5/65	27/25	4/7	24/83	5/02	27/18	4/19	28/09	آموزشی
1>2و3و4/2>3و4**	13/93	4/37	26/91	3/51	27/75	3/8	30/2	3/69	31/5	اخلاقی
1>2*	2/56	5/43	29/91	3/62	26/95	3/36	26/75	3/45	27/87	عقلانی

*P<0/05 **P<0/01

نتایج جدول 6 نشان می‌دهد کسانی که گزینه‌های دارای نمره‌های پایین‌تر (گزینه 3 و 4) را انتخاب نمودند، در دو مقیاس فوق نمره‌های پایین‌تری را کسب کردند. بنابراین افرادی که معتقدند نامشان با خودشان سنخیتی ندارد، از حرمت‌خود و خودپنداره پایین‌تری برخوردارند. سؤال 7. فکر می‌کنم اسم من با خانواده‌ام آن‌طوری که اکنون هستم: الف. همخوانی و سنخیت زیادی دارد. ب. همخوانی و سنخیت کمی دارد. ج. همخوانی و سنخیتی ندارد. د. کاملاً متضاد یکدیگرند.

جدول 7. نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه تفاوت نمره‌های حرمت‌خود و خودپنداره در پاسخ به سؤال 7

مقیاس	گزینه 1 (تعداد: 319)	گزینه 2 (تعداد: 62)		گزینه 3 (تعداد: 14)		گزینه 4 (تعداد: 9)		آماره اف	توکی (درجه آزادی: 3)
		انحراف		انحراف		انحراف			
		میانگین استاندارد	میانگین استاندارد	میانگین استاندارد	میانگین استاندارد	میانگین استاندارد	میانگین استاندارد		
حرمت‌خود	18/62	1/50	17/96	1/58	17/64	1/78	17/7	5/3	1>2**
خودپنداره	172/4	14/81	163/6	12/32	152/7	14/03	156/1	15/79	1>2و3و4**
جسمانی	28/85	3/97	26/82	3/61	25/5	3/79	26/1	8/25	1>2و3**
اجتماعی	26/89	3/53	25/38	3/12	24/64	3/34	24/33	5/8	1>2**
خلقی	29/41	3/70	27/8	3/23	25/64	4/23	27/5	7/51	1>2و3**
آموزشی	28/09	4/34	26/70	4/09	23/71	5/25	26/1	6/04	1>3**
اخلاقی	31/35	3/76	29/85	3/72	28/23	3/8	27/3	8/3	1>2و3و4**
عقلانی	27/86	3/49	26/95	3/05	25/21	3/57	24/6	5/63	1>3و4**

*P<0/05 **P<0/01

نتایج جدول 7 بیانگر این است که تفاوت نمره‌های حرمت‌خود و خودپنداره شرکت‌کنندگانی که گزینه‌های مختلف این سؤال را انتخاب کرده‌اند، معنادار است. کسانی که گزینه‌های دارای نمره‌های پایین‌تر (گزینه ج و د) را انتخاب نمودند، در دو مقیاس فوق نمره‌های پایین‌تری را کسب کردند. بنابراین می‌توان گفت، افرادی که معتقدند نامشان با خانواده آن‌ها سنخیتی ندارد، از حرمت‌خود و خودپنداره پایین‌تری برخوردارند.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از اهداف مطالعه حاضر مقایسه حرمت‌خود و خودپنداره افرادی که توسط خانواده یا دوستانشان با دو یا چند نام مورد خطاب واقع می‌شوند با آن‌هایی است که تنها با یک نام شناخته می‌شوند. یافته‌های این مطالعه حاکی از آن بود که تفاوت نمره‌های حرمت‌خود و

رابطه نام شخصی افراد با حرمت خود و خودپنداره آن‌ها

خودپنداره بین افراد چنداسمی و افراد تک‌اسمی معنادار است. این تفاوت در مورد زیرمقیاس‌های خودپنداره نیز به‌قوت خود باقی بود. یافته فوق‌گویی این است که افراد چنداسمی در مقایسه با آن‌هایی که در خانه، بین همسالان و در محیط‌های دیگر تنها با یک نام مورد خطاب قرار می‌گیرند، از حرمت خود و خودپنداره پایین‌تری برخوردارند. مطالعات پیشین مؤید نقش تعیین‌کننده نام و کلیشه‌های مرتبط با آن در پذیرش گروه همسالان و حتی انتظارات دیگران در محیط‌های اجتماعی است (هراری و مک‌دیوید، 1973؛ مک‌دیوید و گراوود، 1974؛ گراوود و مک‌دیوید، 1975).

مک‌دیوید و همکاران (1975)، دریافتند که انتظارات برخاسته از کلیشه‌های مربوط به هر نام بر روش ارتباط معلم با دانش‌آموز اثرگذار است. ازسوی‌دیگر مؤلفین مذکور در مطالعه خود نشان داده‌اند که کلیشه‌های مربوط به هر نام نه تنها بر انتظارات معلم از پیشرفت تحصیلی یک دانش‌آموز بلکه بر ارزیابی دانش‌آموز از خود (خودپنداره)، تأثیر می‌گذارد. اشاره به این نکته ضروری است که براساس یافته‌های پژوهش حاضر نمی‌توان گفت که صرف داشتن دو یا چند نام مشکل‌ساز شده یا اگر نام‌های مختلف فرد واجد بار معنایی یا مفهومی متضاد و بسیار متفاوتی باشند، مشکل به‌وجود می‌آید یا تشدید می‌شود.

یکی دیگر از اهداف مطالعه حاضر بررسی تفاوت افراد در احساس‌شان نسبت به مطلوبیت نام و سنخیت آن با خود و خانواده و رابطه این احساس با نمره‌های خودپنداره و حرمت خود آن‌ها بوده است. هم‌چنان‌که نتایج نشان داد، بین افرادی که در ارزیابی‌شان از مطلوبیت و سنخیت نام خود رضایت‌خاطر داشته‌اند و آن‌هایی که نام خود را نامناسب و بدون سنخیت می‌دانستند، تفاوت معنادار بود؛ به‌عبارت‌دیگر افرادی که نام خود را مطلوب و هم‌سنخ با خود و خانواده ارزیابی می‌نمودند، از خودپنداره و حرمت خود بالاتری برخوردار بودند. با توجه به این‌که حرمت خود درجه تأیید، پذیرش و ارزشمندی است که یک فرد نسبت به خود احساس می‌کند و حرمت خود نیز نگرش مثبت یا منفی فرد در مورد خود است و با احساس رضایت از زندگی رابطه دارد، به‌نظر می‌رسد که نام شخصی هر فردی به‌عنوان جلوه بیرونی حرمت خود و خودپنداره او در حکم یک لباس اجتماعی و یکی از ابعاد پرجام در زندگی هر انسانی، کیفیت حرمت خود و خودپنداره افراد را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. این دو سازه روان‌شناختی قویاً تحت تأثیر ارزیابی‌های مثبت و منفی افراد از خودشان و احساس خشنودی نسبت به این ارزیابی‌ها است که باعث تقویت آن‌ها می‌شود. نام، ویژگی جدایی‌ناپذیر افراد در موقعیت‌های اجتماعی است به‌گونه‌ای که در وهله اول هر شخص با نامش شناخته می‌شود و حتی مورد قضاوت قرار می‌گیرد. هم‌چون سایر ویژگی‌های فردی داشتن رضایت‌خاطر از نام، می‌تواند خودپنداره و حرمت خود را ارتقا دهد. لذا به‌نظر می‌رسد که همسو با یافته‌های این مطالعه، نارضایتی و احساسات منفی

نسبت به نام شخصی پیشگوی مناسبی برای گزارش حرمت‌خود و خودپنداره منفی افراد باشد. اشاره به این نکته ضروری است که با تکیه بر یافته‌های پژوهش حاضر نمی‌توان پیرامون رابطه علی بین دو متغیر فوق قضاوت کرد. این که نارضایتی از نام به وجود آورنده خودپنداره ضعیف است یا خودپنداره ضعیف منجر به پدیدآیی نارضایتی از نام می‌گردد، مستلزم مطالعات آزمایشی و کنترل‌شده‌تری است. البته این موضوع در مورد نام‌هایی که از نظرگاه اجتماعی و عرفی نامقبول و ناپسند جلوه می‌کنند، ممکن است چندان صادق نباشد. در این گونه موارد می‌توان این فرض که نارضایتی از نام یکی علل خودپنداره منفی است، را با قطعیت بیش‌تری پذیرفت.

نتایج فوق ضمن همسویی با نتایج مطالعات پیشین (هراری و مک‌دیوید، 1973؛ مورفی، 1957؛ گراوود و مک‌دیوید، 1975) مبتنی بر اثر مبرهن کلیشه‌های مربوط به نام کوچک بر حرمت‌خود و خودپنداره افراد، از یک ویژگی منحصر به فرد نیز برخوردار بوده است. درحالی که مطالعات گذشته در بررسی تأثیر نام به درجه‌بندی مطلوبیت آن از سوی همسالان یا معلمین می‌پرداختند؛ این مطالعه دارای این ویژگی بوده که احساس هر فرد را نسبت به نام خود مورد سنجش قرار داده است که طبیعتاً در این صورت بررسی رابطه آن با حرمت‌خود و خودپنداره منطقی‌تر به نظر می‌رسد.

مطالعه حاضر از یک سو واجد این پیام روشن برای والدین است که در انتخاب نام برای فرزندان خود لازم است دقت بیشتری اعمال کنند و پیامدهای عمیق و گسترده آن را نیز مدنظر قرار دهند. در عین حال و از سوی دیگر این مطالعه با نشان دادن تأثیرات نام شخصی فرد بر برخی متغیرهای روان‌شناختی، پرسش‌های متعددی فراروی پژوهشگران قرار داده است و اهمیت پژوهش در این حوزه را برجسته می‌سازد. از جمله این پرسش‌ها این که آیا نام یا نام‌های مشخص و درجه مطلوبیت آن‌ها یا تأثیرات مثبت و منفی آن‌ها با عوامل روان‌شناختی رابطه دارد؟ آیا احساس شخص با سایر عوامل روان‌شناختی از قبیل هویت شخص نیز رابطه دارد؟ آیا بار مفهومی یا معنایی نام‌ها با احساس شخص نسبت به آن رابطه دارد؟

منابع

- محمدی، نورالله. (1384). بررسی مقدماتی اعتبار و قابلیت اعتماد مقیاس حرمت‌خود روزنبرگ. *روان‌شناسان ایرانی*، 1(4): 313-300.
- یارمحمدیان، محمدحسین، مولوی، حسین، و ایران‌پور، مبارکه. (1382). بررسی رابطه بین دوستی‌های دوجانبه، پذیرش همسالان، خودپنداره و سازگاری اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر سال سوم راهنمایی شهر اصفهان. *مطالعات تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی*. 4(2): 20-5.

- Allport, G. W., & Postman, L. (1947). *The psychology of rumor*. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
- Blowers, L., Loxton, N.J., Grady-Flessner, M., Occhipinti, S., & Daw, S. (2003). The relationship between socio cultural pressure to be thin and body dissatisfaction in preadolescent girls, *Eating Behaviors*, 4(1): 279 - 244.
- Borzekoeski, D. L., & Bayer, A.M. (2005). Body image and media use among adolescents, *Adolescent Medicine Clinics*, 16(2): 289 - 302.
- Buchanan, B., & Bruning, J. L. (1971). Connotative meanings meanings of names and nicknames on three dimensions. *Social Psychology*, 85(5):143-144.
- Choi, H., & Kim, Ji-Hyeon, Hwang, Mae-Hyang, Heppner, M. J. (2010). Self-esteem as a Mediator Between Instrumentality, Gender Role Conflict and Depression in Male Korean High School Students. *Sex Roles*, 63(4):361-372.
- Garwood, S. G., & McDavid, J. W. (1975). *Ethnic factors in stereotypes of given names*. Atlanta: Georgia State University, Resources in Education.
- Good, T., & Brophy. J. (1973). *Looking in classrooms*. New York: Harper & Row.
- Jeannie, S., Norman, J., Zabinski, M., Calfas, K., & Patrik, K. (2007). Body Image and Self-Esteem among Adolescents Undergoing an Intervention Targeting Dietary and Physical Activity Behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 40(4): 245-251
- Katz, D., & Braly, K. W. (1933). Racial stereotypes of one hundred college students. *Journal of abnormal social. Psychology*, 28(2): 280-290.
- Kobal, D. (2001). Self-concept and academic achievement: Slovenia and France. *Personality and Individual Differences*, 30(2): 887-899.
- Markham, A., Thompson, T. & Bowling, A. (2005). Determinants of body-image shame, *Personality and Individual Differences*, 8(38):1529 -1541.
- Mc David, J, Arari. H. (1966). Stereotyping of names and popular tying grade school children. *Child Developmenta*, 26(3): 453-459.
- Mirza, N.M., Davis, D. & Yanovski, J.A. (2005). Body dissatisfaction, self-esteem and overweight among inner - city Hispanic children and adolescents, *Journal of Adolescent Health*, 36(3):267 - 283.
- Murphy, W. F. (1957). A note on the significance of names. *Psychoanal. Quart*, 26(2): 91-106.
- Negovan, V. & Bagana, E. (2011). A comparison of relationship between self esteem and vulnerability to depression among high school and freshmen university students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 30(3): 1324-1330.
- Patrick. W. C., Cheung, M., & Ransdell, L. B. (2008). A structural equation model of the relationship between body perception and self-esteem: Global physical self-concept as the mediator. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(1): 493-509.
- Razran, G. (1950). Ethnic dislikes and stereotypes: a laboratory study. *Journal of abnormal and Social Psychology*, 45(3): 7-27.

- Rinn, A. N., & Cunningham, L. G. (2008). Using self-concept instruments with Highability college students: reliability and validity evidence. *Gifted Child Quarterly*, 52(3): 232-242.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sandstrom, M. J., & Jordan, R. (2008). Defensive self-esteem and aggression in childhood. *Journal of Research in Personality*, 42(1): 506-514.
- Saraswat, R. (1984). *Self-Concept Questionnaire*. National Psychological Cooperation, India.
- Schoenfeld, W. N. (1942) An experimental study of some problems relating to stereotypes. *Archive of Psychoogy*, N.Y., No. 270.
- Walker, J. S., & Bright, J. A. (2009). False inflated self-esteem and violence: A systematic review and cognitive model. *Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 20(2):1-32.